

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025.gada 28.novembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Ieva Višķere, senatori Jānis Pleps un Līvija Slica

rakstveida procesā izskatīja SIA „Lobanov” blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 4.jūlija lēmumu, ar kuru apmierināts /Persona A/ pieteikums bez lietas tālākas iztiesāšanas.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /Persona A/ ir nekustamā īpašuma /Adrese A/, īpašniece. Pieteicēja 2024.gada 4.jūnijā noslēdza līgumu ar SIA „Lobanov” par ūdens ieguves urbuma ierīkošanu minētajā nekustamajā īpašumā.

Pēc ūdens ieguves urbuma ierīkošanas pieteicēja vērsās VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (turpmāk – Centrs) ar iesniegumu, kurā lūdza viņai izsniegt ūdens ieguves urbuma pases dublikātu.

Centrs ar 2025.gada 16.februāra lēmumu Nr. 4-3/173 un atkārtoti ar 2025.gada 10.maija lēmumu Nr. 4-3/498 atteica izsniegt pieteicējai strīdus ūdens ieguves urbuma pases dublikātu, norādot, ka minētās ģeoloģiskās informācijas īpašnieks – SIA „Lobanov” – ģeoloģiskajai informācijai ir noteicis ierobežotas pieejamības (konkrētāk – komercnoslēpuma) statusu. Tāpēc attiecīgā informācija ir izsniedzama vienīgi ar SIA „Lobanov” piekrišanu, kas konkrētajā gadījumā nav saņemta.

[2] Pieteicēja vērsās tiesā ar prasījumu par pienākuma uzlikšanu Centram izsniegt pieteicējai viņas nekustamajā īpašumā ierīkotā ūdens ieguves urbuma pases dublikātu.

[3] Administratīvās rajona tiesas tiesnesis ar 2025.gada 4.jūlija lēmumu apmierināja pieteicējas pieteikumu bez lietas tālākas iztiesāšanas. Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[3.1] Saskaņā ar likuma „Par zemes dzīlēm” 3.panta otro daļu, 6.panta pirmo daļu, 7.panta 5.punktu un 10.pantu zemes īpašniekam ir pilnīgas tiesības izmantot zemes dzīles, kas atrodas viņa īpašumā, tostarp – pazemes ūdeņus, kuru izmantošanai zemes īpašniekam ir nepieciešama ūdens ieguves urbuma pase. Konkrētajā gadījumā nav strīda, ka pieteicēja ir nekustamā īpašuma, kurā ierīkots strīdus ūdens ieguves urbums, īpašniece. Tālāb pieteicējai ir tiesības izmantot viņai piederošajā zemē esošo zemes dziļu derīgās īpašības, tostarp – zemē ierīkoto ūdens ieguves urbumu.

[3.2] Saskaņā ar 2024.gada 4.jūnijā starp pieteicēju kā pasūtītāju un SIA „Lobanov” kā izpildītāju noslēgto līgumu ūdens ieguves urbumu pieteicējas nekustamajā īpašumā ierīkoja SIA „Lobanov”. Atbilstoši minētā līguma 2.punktam urbuma ierīkošanas darbus finansē pasūtītājs – tātad pieteicēja. Minētais atbilstoši likuma „Par zemes

dzīlēm” 23.panta pirmajai daļai, kas paredz, ka zemes dzīļu izmantošanas rezultātā iegūtā informācija pieder tai juridiskajai vai fiziskajai personai, pēc kuras pasūtījuma un par kuras līdzekļiem šie darbi ir veikti, nozīmē, ka par strīdus ģeoloģiskās informācijas īpašnieku ir uzskatāma pieteicēja.

[3.3] Saskaņā ar Ministru kabineta 2012.gada 28.augusta noteikumu Nr. 578 „Noteikumi par ģeoloģiskās informācijas sistēmu” (turpmāk – noteikumi Nr. 578), kas izdoti uz likuma „Par zemes dzīlēm” 23.panta ceturtās daļas pamata, 9.punktu komercnoslēpuma statusu informācijai, kas tiek nodota iekļaušanai ģeoloģiskās informācijas sistēmā, var noteikt ģeoloģiskās informācijas īpašnieks. Ņemot vērā to, ka par ģeoloģiskās informācijas īpašnieci ir uzskatāma pieteicēja, SIA „Lobanov”, nododot informāciju Centram, nebija tiesību strīdus informācijai noteikt komercnoslēpuma statusu.

[3.4] Starp pieteicēju un SIA „Lobanov” pastāv civiltiesisks strīds par 2024.gada 4.jūnija līguma izpildi. Proti, SIA „Lobanov” norāda, ka pieteicēja nav pilnībā norēķinājusies par strīdus ūdens ieguves urbuma ierīkošanas darbiem saskaņā ar līgumu, un tāpēc urbuma ierīkošanas darbus faktiski finansēja SIA „Lobanov”, nevis pieteicēja. Attiecīgi SIA „Lobanov” nepiekrīt, ka pieteicēja ir ģeoloģiskās informācijas īpašiece. Taču šis strīds ir risināms saskaņā ar civilprocesu regulējošajām tiesību normām, un tam nav izšķirošas nozīmes jautājumā par pieteicējas tiesībām saņemt strīdus informāciju.

[4] SIA „Lobanov” kā iespējamā trešā persona par minēto tiesneša lēmumu iesniedza blakus sūdzību.

Blakus sūdzībā norādīts, ka pieteicēja nav apmaksājusi SIA „Lobanov” veiktos ūdens ieguves urbuma ierīkošanas darbus, tāpēc saskaņā ar likuma „Par zemes dzīlēm” 23.panta pirmo daļu pieteicēja nevar tikt uzskatīta par ūdens ieguves urbuma pases īpašnieci. Līdz ar to strīdus informācija pieder SIA „Lobanov” un ir jārespektē šai informācijai noteiktais komercnoslēpuma statuss. Tā kā tiesneša secinājums, ka strīdus informācijas īpašiece ir pieteicēja, ir kļūdains, tiesnesim nebija pamata piemērot Administratīvā procesa likuma 191.²panta pirmo daļu, apmierinot pieteicējas pieteikumu bez lietas tālākas iztiesāšanas.

Motīvu daļa

[5] Senātam jāizšķir, vai tiesnesis konkrētajā gadījumā pamatoti piemērojis Administratīvā procesa likuma 191.²panta pirmajā daļā paredzēto tiesību institūtu – pieteikuma apmierināšanu bez lietas tālākas iztiesāšanas.

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 191.²panta pirmo daļu tiesnesis var apmierināt pieteikumu bez lietas tālākas iztiesāšanas, ja pēc iepazīšanās ar šo pieteikumu un iespējamo procesa dalībnieku iztaujāšanas tiesnesis gūst pārliecību, ka pieteikums ir apmierināms, un ja pieteikumā nav skarts būtisks tiesību jautājums.

Tādējādi likumdevējs minētajā tiesību normā ir paredzējis izņēmumu no lietas izskatīšanas pilnvērtīgā tiesas procesā, ļaujot tiesnesim no pieteikuma izrietošo tiesisko strīdu izšķirt pēc būtības jau pieteikuma stadijā, apmierinot pieteikumu. Šāda regulējuma mērķis ir nodrošināt tiesas procesa efektivitāti gadījumā, ja no pieteikuma izriet salīdzinoši vienkāršs tiesiskais strīds, kura ietvaros risināmais tiesību jautājums nav būtisks (piemēram, tam nav nozīmes judikatūras veidošanā). Vienlaikus jāņem vērā, ka šāds regulējums ierobežo procesa dalībnieku tiesības uz lietas izskatīšanu pilnvērtīgā tiesas procesā (piemēram, tiesības uz lietas izskatīšanu mutvārdu procesā, kuru nodrošināšanu tiesai var lūgt ne tikai pieteicējs, bet arī trešā persona, ja tāda lietā pieaicināma).

Tādēļ pieteikuma apmierināšana bez lietas tālākas iztiesāšanas piemērojama tad, ja nav šaubu, ka izpildās abi tiesību normā noteiktie kumulatīvie kritēriji, proti: 1) ja pēc iepazīšanās ar pieteikumu un iespējamo procesa dalībnieku iztaujāšanas tiesnesis gūst pārliecību, ka pieteikums ir apmierināms (šajā sakarā arī uzsverams, ka pārliecību par to, ka pieteikums apmierināms, objektīvi var gūt tikai tad, ja jau pieteikuma izlemšanas stadijā ir noskaidroti visi lietas izšķiršanai būtiskie apstākļi) un 2) ja pieteikumā nav skarts būtisks tiesību jautājums, tostarp tāds jautājums, kam varētu būt nozīme judikatūras veidošanā.

Senāts turpmāk norādīto apsvērumu dēļ atzīst, ka pārsūdzētā tiesneša lēmuma pamatojums nepārliecina, ka jau pašreizējā pieteikuma virzības stadijā ir iespējams ar pietiekamu pārliecību konstatēt abu minēto kritēriju izpildīšanos.

[7] Konkrētais pieteikums ir iesniegts par pienākuma uzlikšanu Centram izsniegt pieteicējai viņas pieprasīto ģeoloģisko informāciju – pieteicējas nekustamajā īpašumā ierīkotā ūdens ieguves urbuma pases dublikātu. Centrs minēto informāciju pieteicējai ir atteicies izsniegt, jo ir atzinis, ka attiecīgā informācija pieder komersantam – SIA „Lobanov” –, kurš tai ir noteicis komercnoslēpuma statusu un kurš nepiekrīt, ka tā tiktu izsniegta pieteicējai.

Tādējādi, lai izvērtētu pieteicējas pieteikuma pamatotību, viens no būtiskajiem noskaidrojamajiem jautājumiem ir, vai Centrs ir pamatoti uzskatījis, ka pieteicējas pieprasītā informācija pieder SIA „Lobanov”.

[8] Jautājums par zemes dzīļu īpašuma tiesībām ir regulēts likuma „Par zemes dzīlēm” 3.pantā. Saskaņā ar minētā panta pirmo daļu zemes dzīles un visi derīgie izrakteņi, kas tajās atrodas, pieder zemes īpašniekam. Atbilstoši panta otrajai daļai zemes īpašnieks, tostarp tā likumiskais vai pilnvarotais pārstāvis, var rīkoties ar zemes dzīlēm, ciktāl šis likums un citi normatīvie akti neierobežo viņa tiesības. Likuma 8.pants papildus noteic, ka zemes dzīļu izmantotājs var būt gan zemes īpašnieks, gan tā pilnvarotā persona, gan persona, kas ar zemes īpašnieku vai pilnvaroto personu noslēgusi līgumu, kurā norādīts zemes dzīļu izmantošanas veids. Vienlaikus likuma 10.panta pirmā daļa noteic, ka zemes dzīļu izmantošanu drīkst uzsākt tikai tad, ja saņemta attiecīga licence. Tādējādi zemes īpašniekam vai personai, kurai zemes īpašnieks atļāvis savā īpašumā izmantot zemes dzīles, zemes dzīļu izmantošanai nepieciešams saņemt licenci.

Savukārt jautājums par ģeoloģiskās informācijas, tostarp zemes dzīļu izmantošanas rezultātā iegūtās informācijas, īpašuma tiesībām ir regulēts minētā likuma 23.panta pirmajā daļā. Atbilstoši šai tiesību normai ģeoloģiskās izpētes un zinātnisko pētījumu, kā arī zemes dzīļu monitoringa rezultātā vai cita veida zemes dzīļu izmantošanas rezultātā iegūtā informācija, ja tā iegūta pēc juridisko vai fizisko personu pasūtījuma un par to līdzekļiem, pieder attiecīgajai juridiskajai vai fiziskajai personai.

Tādējādi informācijas, kas iegūta zemes dzīļu izmantošanas rezultātā, īpašnieks ir persona, pēc kuras pasūtījuma un līdzekļiem attiecīgā informācija ir iegūta.

Minētais, ņemot vērā likuma 3.pantā noteikto, ka vispārīgi persona, kurai pieder zemes dzīles un kura var ar tām rīkoties, ir zemes īpašnieks, vedina domāt, ka parasti tieši zemes īpašnieks būs tā persona, pēc kuras pasūtījuma un līdzekļiem zemes dzīļu izmantošanas rezultātā tiks iegūta kāda informācija. Vienlaikus, tā kā minētajās tiesību normās ir tieši paredzēts, ka zemes īpašnieks var arī pilnvarot citu personu rīkoties ar tam piederošajām zemes dzīlēm, tas atkarībā no konkrētā pilnvarojuma apjoma var nozīmēt, ka zemes dzīļu izmantošanas rezultātā iegūtās informācijas īpašnieks varētu būt šī cita persona.

[9] Tiesnesis ir konstatējis, ka konkrētajā gadījumā zemes, kurā ir ierīkots strīdus ūdens ieguves urbums, īpašnieks ir pieteicēja. Tiesnesis ir arī konstatējis, ka starp pieteicēju un SIA „Lobanov” 2024.gada 4.jūnijā ir noslēgts līgums par ūdens ieguves urbuma ierīkošanu pieteicējai piederošajā zemē, saskaņā ar kuru pieteicēja kā pasūtītājs uzdod, bet SIA „Lobanov” kā izpildītājs apņemas veikt ūdens ieguves urbuma ierīkošanas darbus pieteicējas zemē, un attiecīgos darbus finansē pieteicēja. Ievērojot minēto, tiesnesis ir secinājis, ka ūdens ieguves urbums tika ierīkots pēc pieteicējas pasūtījuma un urbuma ierīkošanas darbus finansē pieteicēja, un tas atbilstoši likuma „Par zemes dzīlēm” 23.panta pirmajai daļai nepārprotami apliecinot, ka strīdus informācijas īpašniece ir pieteicēja.

[10] Senāts, aplūkojot starp pieteicēju un SIA „Lobanov” noslēgto līgumu par ūdens ieguves urbuma ierīkošanu, piekrīt pirmās instances tiesas tiesnesim, ka no tā pirmšķietami izriet pieteicējas dots uzdevums SIA „Lobanov” ierīkot pieteicējai piederošajā zemē ūdens ieguves urbumu pieteicējas vajadzībām (*lietas materiālu 22.–23.lapa*). Tas vedina domāt, ka SIA „Lobanov” ir tikai urbuma ierīkošanas darbu izpildītāja, nevis pati ir zemes dzīļu izmantošanas pasūtītāja. Tomēr vienlaikus no lietas materiāliem par šo jautājumu izriet pretrunīga informācija. Tā, piemēram, pirmās instances tiesnesim iesniegtajos paskaidrojumos SIA „Lobanov” ir vēršis uzmanību, ka tieši SIA „Lobanov”, nevis pieteicējai ir izsniegta zemes dzīļu izmantošanas licence attiecībā uz pieteicējas nekustamo īpašumu (*lietas materiālu 36.–37.lapa*). Vienlaikus, lai arī minētajos paskaidrojumos ir norādīts, ka attiecīgā licence ir pievienota paskaidrojumiem kā pielikums, Senāts konstatē, ka licence (vai tās atvasinājums) paskaidrojumiem tomēr nav pievienota un lietas materiālos neatrodas. Līdz ar to pašreizējā pieteicējas pieteikuma virzības stadijā nav iespējams pārliecināties, tieši kam un kādām darbībām attiecīgā licence ir izsniegta (proti, vai licence SIA „Lobanov” ir izsniegta pieteicējas vārdā (piemēram, kā pieteicējas pilnvarotajai

personai) vai kā komersantam patstāvīgi un vai licence ir izsniegta tikai ūdens ieguves urbuma ierīkošanai pieteicējas nekustamajā īpašumā vai arī zemes dzīļu izmantošanai vēl kādos citos veidos).

Tāpat lietas materiālos atrodas arī 2025.gada 30.janvārī starp Centru un SIA „Lobanov” noslēgts līgums par informācijas uzglabāšanu un izmantošanu, kurā kā pieteicējas nekustamajā īpašumā ierīkotā ūdens ieguves urbuma pases īpašnieks ir norādīts SIA „Lobanov” (*lietas materiālu 40.lapa*).

Minētais rada jautājumus, kādu apsvērumu dēļ zemes dzīļu izmantošanas licence ir izsniegta tieši SIA „Lobanov” (un, kā jau minēts, arī jautājumu, tieši kādām darbībām tā ir izsniegta) un kādēļ Centrs tieši minēto komersantu, nevis pieteicēju, ir uzskatījis par strīdus ģeoloģiskās informācijas īpašnieku. No Centra tiesai sniegtajiem paskaidrojumiem neizriet pamatojums, kāpēc Centrs tā uzskatījis, līdz ar to šis jautājums lietā nav noskaidrots.

Senāts uzskata, ka iepriekš norādītais prasa papildu apstākļu noskaidrošanu (tostarp strīdus licences iegūšanu) un lietas dalībnieku papildu uzklausīšanu. Tādēļ tiesneša secinājums, ka pieteicējas pieprasītās informācijas īpašnieks ir pati pieteicēja, nevis SIA „Lobanov”, pašreizējā pieteikuma virzības stadijā varētu būt pāragsrs. Minētais secīgi nozīmē, ka šobrīd ir pāragri uzskatīt, ka ir gūta pilnīga pārliecība, ka pieteikums ir apmierināms.

[11] Turklāt Senāts konstatē, ka gan no Centra, gan SIA „Lobanov” tiesai iesniegtajiem procesuālajiem dokumentiem pietiekami skaidri izriet, ka iespējamo lietas dalībnieku ieskatā konkrētajā gadījumā arī pastāv strīds par likuma „Par zemes dzīlēm” 23.panta pirmās daļas interpretāciju.

Kā jau minēts, šī tiesību norma citstarp paredz, ka gadījumā, ja ģeoloģiskā informācija ir iegūta pēc juridisko vai fizisko personu pasūtījuma un par to līdzekļiem, tā pieder attiecīgajai juridiskajai vai fiziskajai personai.

No pārsūdzētā lēmuma izriet tiesneša uzskats, ka, lai uzskatītu, ka informācija ir iegūta par konkrētas personas līdzekļiem minētās tiesību normas izpratnē, ir pietiekami konstatēt, ka personai ir saistība (pienākums) apmaksāt pasūtījumu, pēc kura attiecīgā informācija ir iegūta. Savukārt Centra un SIA „Lobanov” ieskatā ģeoloģiskā informācija par konkrētas personas līdzekļiem ir uzskatāma par iegūtu tad, ja pasūtījums ir arī faktiski apmaksāts. Šajā sakarā SIA „Lobanov” apgalvo, ka pieteicēja pasūtījumu – ūdens ieguves urbuma ierīkošanu – nav faktiski apmaksājusi, savukārt pieteicēja pieteikumā norāda uz pretējo un tostarp pieteikumam ir pievienojusi maksājuma uzdevumus par maksājumu veikšanu SIA „Lobanov”.

Tiesnesis pārsūdzētajā lēmumā šim strīdus jautājumam nav pievērsies, vienīgi norādot, ka starp pieteicēju un SIA „Lobanov” pastāvošais strīds par pasūtījuma faktisko apmaksu ir risināms civilprocesuālā kārtībā.

Senāts piekrīt tiesnesim, ka jautājums par parāda esību un piedziņu ir risināms civilprocesa ietvaros, tomēr jāņem vērā, ka iespējamo lietas dalībnieku attiecīgie argumenti norāda arī uz strīdu par likuma „Par zemes dzīlēm” 23.panta pirmās daļas saturu. Šajā sakarā arī ņemams vērā, ka minētā tiesību norma līdz šim nav tikusi interpretēta ne zemāku instanču tiesu, ne Senāta praksē. Šādos apstākļos Administratīvā procesa likuma 191.²pantā pirmajā daļā paredzētā tiesību institūta piemērošana nav uzskatāma par piemērotāko veidu pieteikuma izskatīšanai iepretim lietas izskatīšanai pēc būtības pilnvērtīgā tiesas procesā, kas citstarp ietver lietas dalībnieku tiesības pārsūdzēt zemākas instances tiesas spriedumu kasācijas kārtībā Senātā kā tiesu instancē, kuras pamatuzdevums ir tiesību normu vienveidīga interpretācija un piemērošana.

[12] Rezumējot minēto, Senāts atzīst, ka konkrētajā gadījumā tiesnesis nepamatoti piemērojis Administratīvā procesa likuma 191.²panta pirmo daļu un pārsūdzētais tiesneša lēmums ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 2.punktu un 324.panta pirmo daļu, Senāts

nolēma

atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2025.gada 4.jūlija lēmumu un nodot jautājumu par pieteikuma tālāko virzību jaunai izskatīšanai Administratīvajai rajona tiesai;

atmaksāt SIA „Lobanov” drošības naudu 15euro.

Lēmums nav pārsūdzams.

I. Višķere J. Pleps L. Slica